

Európai minimálbér – szakszervezeti és európai bizottsági kezdeményezések

Az Európai Bizottság által kezdeményezett első körös konzultáció

Az Európai Szakszervezeti Szövetség a 2015-ös párizsi kongresszus óta kiemelt kérdésként kezeli a bérek kérdését. Egyrészt növelni célozza a bérek arányának növekedését a gazdaságban, másrészt mind az unió egyes régiói közötti, mind országokon belüli és a nemek közötti bérkülönbségek megszüntetését kívánja elérni. A kelet-közép európai országok szakszervezeteinek erőteljes nyomására a bérpolitikai célkitűzések meghatározó elemévé vált a kelet – nyugati bérszakadék felszámolása (ebben a visegrádi országok szövetségeinek kezdeményező szerepe volt). A 2019-es bécsi ESZSZ kongresszus programjában konkrét, vonatkozó kezdeményezések kerültek elfogadásra, és ezek beépültek az új európai bizottság felé megfogalmazott elvárásokba.

Októberben, az ESZSZ 45 millió európai munkavállaló érdekképviselőjeként 15 pontban összefoglalt programot tett le a bizottság asztalára, célozva az európai és nemzeti intézmények, a szociális partnerek és az érdekelt felek közötti, az Európa méltányosabb jövőre épülő, a demokrácián és a társadalmi igazságosságon alapuló együttműködést, hogy nagy figyelmet kapjon a minőségi munkahelyek, a jobb munkakörülmények és a magasabb bérek kérdése. Az európai bizottság elé terjesztett elvárásokban a következő megfogalmazás szerepelt:

„Bérek és kollektív alku: El kell érni a bérnövekedést és a bérek felfelé történő konvergenciáját Európában, hogy az országok közötti és különösen a Kelet és a Nyugat közötti bérszakadék kezelhető legyen. Javítani kell a bérek arányát a gazdaságban, csökkenteni szükséges az egyenlőtlenségeket, valamint növelni a belső keresletet és a termelékenységet.”

Ursula van der Leyen, bizottsági elnök az első száz napos programjában kötelezettséget vállalt, hogy abban olyan intézkedések szerepelnek, amelyek "biztosítják Uniónkban minden dolgozó számára a tisztességes minimálbért", valamint, hogy 2020 január 14-én a bizottság konzultációt indít erről. Ezt megerősítette az ESZSZ vezetőivel folytatott megbeszélésen is, melyre 2020 január 7-én került sor, s ahol megerősítésre került a szakszervezetek álláspontja, hogy a régóta szükséges béremeléseket üdvözölve, a kollektív alkut tartják fenntartható megoldásnak a bérek csökkentésével és az egyenlőtlenségekkel szemben. A megbeszélésen van der Leyen egyetértett azzal, hogy a kollektív alku a szociális piacgazdaság alapeleme és felkérte az ESZSZ-t, hogy dolgozzon ki javaslatokat arról, hogy milyen módon lehet megerősíteni a kollektív alku rendszereket az egyes tagállamokban. Ugyancsak arra kérte az ESZSZ-t, hogy az európai minimálbérrel kapcsolatban fogalmazzon meg javaslatokat és azt tegye le az európai bizottság asztalára.

A bérek kérdése mellett az európai bizottság további első 100 napos prioritásaival kapcsolatban az ESZSZ kiemelte a következők szükségességét:

- egy valódi igazságos átmenet és erős szociális dimenzió mind az Európai Zöld Megállapodásban (European Green Deal) mind a Digitális Szolgáltatási Törvényben (Digital Services Act), hogy senki ne maradjon le.

- kezdeményezés a bérek transzparenciájáról, aminek részét képezik konkrét intézkedések a nemek közti bérszakadék felszámolására és digitális jogszabályozás, ami véget vet a bizonytalan foglalkoztatásnak.

- a Szociális Jogok Európai Pillérének teljes megvalósítása és a szakszervezetek bekapcsolása az Európa Jövője Konferencián és a Brexit tárgyalások következő fejezetében.

Az ESZSZ kinyilvánította, hogy kész tevékenyen részt venni ezen közös prioritások megvalósításában és egyetértett az EU hosszútávú költségvetése gyors elfogadásának szükségességével, hogy biztosíthatók legyenek a bizottság programjának megvalósításához elengedhetetlen alapok, a saját forrásokkal együtt.

A megbeszélésen napirendre vett kérdések követik az ESZSZ decemberi VB ülésén megfogalmazott szakszervezeti véleményeket, köztük az MASZSZ elnöke által a minimálbérek, a nemek közti, területi, kelet-nyugati bérkülönbségek kiegyenlítése, a szociális párbeszéd/kollektív alku uniós kritériumrendszerének kidolgozására és működtetésére irányuló felvételeit.

Az európai minimálbér kérdése a májusi ESZSZ kongresszus óta folyamatosan napirenden van és hosszú idő óta a legmegosztóbb téma a tagszervezetek között. A végrehajtó bizottság és az irányító bizottság több ülésén éles vita alakult ki arról, hogy az egyes országokban a minimálbér törvényileg kötelező legyen-e, vagy annak megállapítása kizárólag a szociális partnerek autonóm megállapodásán múljon-e.

A megelőző viták alapján a december közepén tartott végrehajtó bizottsági ülésre a titkárság betejesztette az "Alku a tisztességért: ESZSZ határozat a kollektív tárgyalások előmozdításáról, és a bérek javításáról Európában" című határozattervezetet (mellékelve), mely kompromisszumos javaslatokat tartalmazott egy lehetséges uniós szintű szabályozás szükségességéről, annak formájáról.

A szakszervezeti oldal az uniós jogalkotási folyamat dinamikájára tekintettel elébe kívánt menni a téma feldolgozásának és a határozattervezetben megfogalmazta a minimum követelményeket (vörös vonalak). A szakszervezetek közötti vitákban kiemelten fontos szerepet kap a kollektív alkuhoz való jog, a szociális partneri megállapodások autonómiája – ez sok nyugati szervezetnek alap kérdés. A kelet-európai szervezetek egyértelműen a jogilag kötelező uniós eszköz (direktíva) mellett foglalnak állást azzal, hogy elfogadják az erős kollektív alku rendszerrel rendelkezők prioritásait is. A közép- és kelet-európai szervezetek számára ez is fontos kérdés, de elsődlegesnek egy uniós minimálbér keretet, mechanizmust tartanak kiemelten fontosnak. Az eddigi vitákban is ezt képviseltük. A V4 országok szakszervezeti szövetségei igazából ebben a kérdésben léptek fel először egységesen, bizonyítva, hogy közös álláspont kidolgozásával komoly tárgyalási súllyal bírnak.

A decemberi ESZSZ VB ülés több órás vitája az európai minimálbér bevezetésének lehetőségeiről, arról, hogy a szakszervezetek milyen módon támogassák az európai bizottság várható javaslatát egy uniós szintű jogi eszközzel megerősítette, hogy a törésvonalak továbbra is fenn állnak, és elsősorban a skandináv országok szervezetei nem készek kompromisszumos lépéseket tenni. Álláspontjuk a januári konzultációk ellenére sem változott, s ezt tükrözte a február 6-i kibővített ESZSZ irányító testületi ülés vitája is. Bonyolítja a helyzetet, hogy a skandinávok, és a németek szerint az ESZSZ főtitkára mindenképpen a saját koncepcióját akarja elfogadtatni, tovább merevítve ezzel a vitát. A decemberi VB ülésen a MASZSZ elnöke az elnökségi ülésen elfogadott álláspontot képviselve, konkrét lépéseket javasolt segítve egy lehetséges közös álláspont kialakítását, és a régió országainak a bérfelzárkóztatását.

A MASZSZ képviselte álláspont szerint ahhoz, hogy az európai polgárok támogassák a kezdeményezést arra van szükség, hogy a munkavállalók megszólításán túl az ESZSZ fordítson figyelmet a munkaerőpiacra jövőben belépni kívánókra is és a munkaerőpiacot elhagyó, nyugdíjba vonulóakra és a nemek közötti bérszakadék kérdéseire is. Ugyancsak elengedhetetlen, hogy az ESZSZ megközelítésében kiemelten szerepeljenek az Európai Szociális Charta elvei, az Európai Szociális Charta 4. cikkelye a tisztességes megélhetésről, ami szól a nemek közötti bérkülönbségekről, a tisztességes bérekről a kollektív alkukról. Szükségesnek tarjuk, hogy az ESZSZ, és az Európa Tanács kérje számon az országok kormányait, és szólítsa fel azokat arra, hogy aki még nem tette meg az ratifikálja a 4-es cikket. Ez lehet a kiindulópont ahhoz, hogy egy ilyen dokumentumban foglaltak végrehajtásra kerülhessenek. Ez nem jelenthet gondot azoknál az országoknál, ahol a cikkben foglaltak már teljesülnek, viszont segítséget jelentenek ott, ahol ez még nem történt meg.

Az ESZSZ február 6-i kibővített irányító testületi ülésén az uniós szabályozó eszköz tekintetében nem közeledtek az álláspontok, annak ellenére sem, hogy az ESZSZ-nek az európai bizottság számára adandó válaszából kikerült a „direktíva” explicit megjelenítése.

Az európai bizottság által kezdeményezett első körös konzultációban három kérdést kell megválaszolni az európai szociális partnereknek:

- I. Ön szerint a Bizottság helyesen és kellően határozta meg a kérdéseket és az EU fellépésének lehetséges területeit?
- II. Ön szerint EU fellépésre van szükség az azonosított kérdések kezelése érdekében? Amennyiben igen, akkor milyen kerek között legyen a fellépés?
- III. Ön szerint kezdődjön-e párbeszéd az Az Európai Unióról szóló szerződés (TFEU) 155. cikkelye szerint, bármely, az ebben a konzultációban azonosított kérdésről?

Az ESZSZ titkárság által, az eddigi konzultációk alapján összeállított válasz alapvetően üdvözlí a bizottsági kezdeményezést, a vita megindítását, az igazságos bérek kérdésének napirendre vételét. Időszerűnek tartja, hogy EU szintű lépések történjenek ebben a kérdésben, azzal, hogy a kötelező minimálbérek el kell érniük legalább a medián bérek 60 %-át, és figyelemmel kell lenni arra, hogy ez elérje a létminimumot. Ugyanakkor az ESZSZ sajnálatosnak tarja, hogy a konzultáció első fázisát kezdeményező dokumentum nem azonosítja általánosságban alacsony bérek problémájának megoldásait. AZ ESZSZ hangsúlyozza, hogy az igazságos bérek eléréséhez meg kell erősíteni az autonóm ágazati és országos kollektív alku rendszereket, a szociális partnerek teljeskörű autonómiája mellett, és egyetlen megoldás sem eredményezhet negatív kimenetelt a dolgozók és a szakszervezetek számára.

Az ESZSZ felhívja a bizottságot, hogy a konzultáció második körében (ez áprilusra várható) legyen egyértelmű a kezdeményezés jogi formáját illetően, és amennyiben a javaslat egy direktíva lesz, világosan jelölje meg annak céljait és megközelítéseit.

Az ESZSZ válaszok részletei:

- I. Ön szerint a Bizottság helyesen és kellően határozta meg a kérdéseket és az EU fellépésének lehetséges területeit?**

-csak részben – a minimálbérek mellett az alacsony bérek, az igazságtalanságok okainak feltárása is szükséges. A tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk és meg kell valósítaniuk a vonatkozó ILO egyezményeket, az Európai Szociális Karta, a Szociális Jogok Európai Pillérének vonatkozó részeit. Ehhez kapcsolódik a kollektív

alku jogának, a szabad szervezkedés és a kollektív érdekképviseleti jogok érvényesülésének kérdése.

-csak egy olyan uniós kezdeményezés biztosíthatja az igazságos bérek eléréséhez szükséges tárgyalásokat, s ezzel az unió széleskörű támogatottságát, ami az adekvát minimálbérekre, az erős és autonóm kollektív alkura és a szakszervezetek tárgyalási kapacitásának erősítésére épül.

- összegezve az ESZSZ két célkitűzést tart elengedhetetlennek: a kollektív alku előmozdítása és védelme, különös tekintettel az ágazati alkura / a kötelező minimálbér emelése olyan szintre, ami legalább a tisztességes megélhetést lehetővé teszi.

II. Ön szerint EU fellépésre van szükség az azonosított kérdések kezelése érdekében? Amennyiben igen, akkor milyen kerek között legyen a fellépés?

-Igen. Ambiciózus uniós szintű fellépésre van szükség, hogy teljesüljön a két célkitűzés:

-a kollektív alku előmozdítása s védelme, különös tekintettel az ágazati alkura, a jól működő munkaügyi kapcsolatrendszerek és kollektív alku rendszerek védelme mellett. Egyetlen tagállam sem kényszeríthető kötelező minimálbér rendszer bevezetésére, ahol ez nem létezik. Az EU fellépés nem célozhatja a munkaügyi kapcsolatok rendszerének harmonizálását, vagy egy, az egész EU-ra kiterjedő minimálbér meghatározását.

-emelkedjenek a kötelező minimálbérek legalább a tisztességes megélhetést biztosító szintre

-A bizottság fogalmazza meg egyértelműen a kezdeményezés jogi formáját, és amennyiben direktívában gondolkodik, úgy világosan fogalmazza meg a célokat, a megközelítést a konzultáció második fázisában

-Az ESZSZ bármely bizottsági kezdeményezést az egyes tagállami rendszerekre gyakorolt hatások értékelése alapján fogja megítélni, és bármely negatív hatás esetén azt ellenezni fogja.

III. Ön szerint kezdődjön-e párbeszéd az Az Európai Unióról szóló szerződés (TFEU) 155. cikkelye szerint, bármely, az ebben a konzultációban azonosított kérdésről?

-Az ESZSZ nyitott a munkáltatókkal való tárgyalások megkezdésére a 155. cikk alapján, megerősítve teljes elkötelezettségét a szociális párbeszéd mellett. Ugyanakkor ez addig korai, amíg a bizottság részéről nem kerülnek részletezésre az ESZSZ által szükségesnek tartott kérdések.

A kelet-európai régió jelenlévő szervezeteinek többsége kritizálva ugyan a „direktíva” nem nevesítését, de ezt elfogadják a bizottsági első körös konzultáció esetében, azért, hogy az ESZSZ tagszervezeteinek többsége megszavazza a titkárság által készített választ. Ennek ellenére az északi szervezetek ezt nem fogadják el. Ahogy kifejtették, blokkolni kívánják az ESZSZ választ, ami viszont 2/3-os többség esetén nem látszik lehetségesnek. Érvelésük: „nem megengedhető, hogy az egy évszázad alatt kiharcolt eredményeket egy bármiféle uniós jogi eszköz szétrombolja”. Az információk alapján várható, hogy az északi szervezeteken kívül alapvető egyetértés övezi az ESZSZ titkárság választát, bár van olyan kelet-európai szervezet

(bolgár KNCB), aki azt nem tartja elég erősnek. A nagy európai ágazati szervezetek részéről is a válasz támogatása várható (IndustriAll, EPSU, UNI-Europa)

Mindezek fényében alapvetően fontos, hogy a MASZSZ a többi régiós ország szervezeteivel együtt vegyen részt a szavazáson, támogatva az ESZSZ választ.

Az ESZSZ titkársága által kiküldött szavazólapon a tagszervezetek 2020 február 21-ig adhatták le szavazatukat.